

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА БІОЛОГІЇ ЛІСУ, МИСЛИВСТВОЗНАВСТВА
ТА ІХТІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан біологічного факультету

_____ Л.О. Омелянчик
(підпис) (ініціали та прізвище)
« _____ » _____ 2017 р.

СЕЛЕКЦІЯ МИСЛИВСЬКИХ ТВАРИН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
(назва освітнього ступеня)

спеціальності 205«Лісове господарство»
(шифр, назва спеціальності)

освітня програма Мисливське господарство
(назва)

Укладач: доц., к. с.-г. наук, Гальчинська І. А.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри біології лісу,
мисливствознавства та іхтіології

Протокол № _____ від « ____ » _____ 20__ р.
Завідувач кафедри біології лісу, мисливствознавства
та іхтіології

_____
(підпис)

В.І. Домніч
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету біологічного

Протокол № _____ від « ____ » _____ 20__ р.
Голова науково-методичної ради біологічного
факультету

_____
(підпис)

В.В. Перетяцько
(ініціали, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Нормативна/вибіркова	
Загальна кількість годин – 120 год	Спеціальність 205 Лісове господарство	Рік підготовки:	
	освітньо-професійна програма Мисливське господарство	3-й	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 2 год	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Лекції	
		32 год.	-
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		16 год.	-
		Самостійна робота	
72 год.	-		
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Селекція мисливських тварин» є засвоєння основних методів розведення і селекції мисливських тварин, які б враховували специфіку індустріалізації всіх галузей тваринництва, для подальшого удосконалення існуючих та створення нових видів тварин, зокрема знань про закономірності та механізми спадковості і мінливості організмів, орієнтуватися у методах визначення добору та відбору тварин.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Селекція мисливських тварин» є надання студентам комплексу теоретичних та практичних знань щодо основ селекції та розведення мисливських тварин, а також сформувати вміння та навички щодо використання ними генетичних закономірностей та генетико-математичних методів у селекції тварин; розробок і застосувань сучасних методів селекційної роботи; вивчення явищ, пов'язаних із спадковістю організмів.

Засвоєння цих знань дозволить спеціалісту науково обґрунтовано організовувати, управляти виробництвом та реалізацією продукції мисливства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- основні види законів спадковості і мінливості;
- основні етапи розведення тварин, хромосомної теорії спадковості;
- розвиток генетики та селекції тварин;
- основні методи розведення тварин та їх кваліфікацію;
- властивості та особливості розведення основних об'єктів дичерозведення;
- властивості та особливості розведення основних об'єктів звірівництва;
- методи оцінки росту і розвитку тварин;
- основи генетики популяцій;
- методи генетичних досліджень;
- основні методи селекції тварин;
- закономірності мінливості, причини модифікаційної мінливості;
- поняття про норму реакції генотипу та її значення;

вміти:

- визначати оптимальну технологію розведення мисливських тварин в умовах неволі та розселення їх у мисливському господарстві;
- здійснювати підбір генетичного матеріалу;

- встановлювати особливості успадкування якісних показників продукції полювання;
- визначати оптимальну технологію отримання інкубаційного яйця;
- сформувати план селекційної роботи з метою закріплення у популяціях мисливських тварин бажаних якостей;
- забезпечити селекційне видалення з популяції небажаних генотипів;
- використовувати сучасні методи розведення, селекційно-плеємної роботи для підвищення продуктивних якостей тварин;
- наводити приклади спадкової та неспадкової мінливості;
- порівнювати мутаційну і модифікаційну мінливість, форми спадкової мінливості;
- порівнювати класичні методи селекції з біотехнологічними;
- наводити приклади практичного та ефективного використання методів біотехнології в селекції, мисливському господарстві.

Міждисциплінарні зв'язки: для повноцінного засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Селекція мисливських тварин» необхідно мати знання щодо питань з використання різних методів розведення та селекції мисливських тварин, що ґрунтуються на закономірностях успадкування біологічних та господарськи корисних ознак, які визначаються спадковими факторами та умовами навколишнього середовища, тому базовими для вивчення дисципліни «Розведення та селекція мисливських тварин» є курс «Розведення та селекції тварин», «Генетика с.-г. тварин», «Зоологія», «Анатомія с.-г. тварин», «Біотехнологія», «Біохімія», «Зоотехнія», «Годівля тварин».

Таким чином програма курсу тісно пов'язана з дисциплінами циклів соціально-економічної і професійно-практичної підготовки. Засвоєння цих знань дозволить спеціалісту науково обґрунтовано організувати, управляти виробництвом та реалізацією продукції мисливства

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Раціональне використання законів спадковості і мінливості в мисливському господарстві

Тема 1. Методи та завдання предмета в аспекті селекційної роботи мисливського господарства. Загальна теорія, історичні та біологічні основи розведення та селекції тварин. Зв'язок селекції з іншими науками. З історії звірівництва. Форми звірівництва. Об'єкти звірівництва в Україні. Поширені об'єкти розведення. Біологічні особливості звірівництва.

Тема 2. Спадковість і мінливість як основні властивості організмів живих систем. Використання законів спадковості та мінливості в мисливському господарстві. Поняття про мінливість. Типи мінливості. Спадкова мінливість. Поняття комбінативна мінливість. Основні джерела комбінативної мінливості. Неспадкова мінливість. Закономірності неспадкової мінливості. Класифікація модифікаційної мінливості. Порівняльна характеристика спадкової і неспадкової мінливості. Поняття сезонної та індивідуальної мінливостей.

Тема 3. Відбір і добір - основа селекції в мисливському господарстві. Поняття про відбір. Форми відбору та їх сутність. Фактори, що визначають фенотип. Взаємодія між фенотипом та генотипу. Послідовність проведення відбору тварин. Основні ознаки відбору у різних видів тварин і їх оцінка (конституція, екстер'єр, власна продуктивність, генотип, стійкість до хвороб, життєздатність та ін.). Поняття про природний добір. Форми і методи добору. Поняття про гетерозис.

Тема 4. Методи розведення тварин та їх застосування у селекції. Формулювання поняття схрещування. Методи схрещування у селекції тварин: споріднене (інбридинг) і неспоріднене (аутбридинг). Чистопородне розведення. Поглинальне (вбирне) схрещування. Ввідне схрещування (прилиття крові). Відторне схрещування. Промислове схрещування. Перемінне схрещування. Гібриди ссавців. Поняття гібридизація. Штучна та спонтанна гібридизація.

Тема 5. Історія розведення мисливських тварин. Цілі штучного розведення тварин. Вибір системи розведення для тих чи інших видів. Основні види мисливських звірів. Властивості та критерії виду. Підвидові структури. Коротка характеристика основних видів мисливських звірів ряду хижих. Ряд парнокопитні. Ряд зайцеподібні. Ряд гризуни. Біологічні особливості хутрових звірів. Біологічні особливості копитних тварин.

Тема 6. Батьківське поголів'я. Умови утримання батьківського поголів'я. Вплив на якість волосяного і шкіряного покриву умов проживання і годівлі тварин. Розведення тварин. Особливості розведення ссавців. Хвороби мисливських тварин та їх профілактика. Бактеріальні захворювання. Вірусні захворювання. Інвазійні захворювання.

Розділ 2. Сучасні технології розведення мисливських птахів

Тема 8. Історія розведення мисливських птахів. Цілі штучного розведення птахів. Вибір системи розведення для тих чи інших видів. Основні види мисливських птахів. Властивості та критерії виду. Підвидові структури. Коротка характеристика основних видів мисливських птахів ряду курячих. Ряд голуби. Ряд пастушки. Ряд кулики. Ряд гуси. Біологічні особливості основних видів мисливських птахів.

Тема 9. Сучасні технології вирощування молодняка. Умови утримання та годівлі дорослих птахів та молодняка. Строки експлуатації батьківського поголів'я. Методика складання раціонів. Умови випуску птахів в угіддя. Хвороби птахів та їх профілактика. Бактеріальні захворювання. Вірусні захворювання. Інвазійні захворювання.

Тема 10. Розведення птахів на дичефермах. Особливості розведення. Сучасні методи отримання інкубаційного яйця мисливських птахів та особливості їх інкубації. Вимоги до якості інкубаційних яєць. Дезінфекція та зберігання яєць. Умови зберігання яєць до розміщення їх в інкубатор.

Тема 11. Напрями селекції на закріплення у популяції мисливських тварин бажаних якостей. Визначення популяцій та їх основних параметрів. Статистичні та динамічні показники популяції. Структури популяції та фактори, від яких вона залежить. Вікова структура популяцій. Вікові піраміди. Статеві структури та шлюбні взаємовідносини організмів між собою. Фактори, що впливають на динамічні показники популяції: залежні та незалежні від щільності популяції. Динаміка популяцій.

Тема 12. Біотехнічні заходи в мисливському господарстві. Комплекс заходів для покращення популяцій. Завдання біотехнії при штучному розведенні. Раціональне ведення мисливських господарств. Відтворюючі заходи. Кількісний і якісний склад кормів в угіддях. Додаткові корми у несприятливий період. Охорона диких тварин. Методи формування дикого типу поведінки в природних умовах. Економічна оцінка біотехнічних заходів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	усього	Кількість годин			
		у тому числі			
		л	п/с	інд.	с.р.
<i>Розділ 1. Раціональне використання законів спадковості і мінливості в мисливському господарстві</i>					
Тема 1. Методи та завдання предмета в аспекті селекційної роботи мисливського господарства	8	2	-	-	6
Тема 2. Спадковість і мінливість як основні властивості організмів живих систем	14	4	2	-	8
Тема 3. Відбір і добір - основа селекції в мисливському господарстві	12	4	2	-	6
Тема 4. Методи розведення тварин та їх застосування у селекції	12	4	2	-	6
Тема 5. Основні види мисливських звірів	8	2	-	-	6
Тема 6. Батьківське поголів'я. Умови утримання батьківського поголів'я	10	2	2	-	6
Разом розділом 1	64	18	8		38
<i>Розділ 2. Сучасні технології розведення мисливських птахів</i>					
Тема 8. Основні види мисливських птахів.	8	2	-	-	6
Тема 9. Сучасні технології вирощування молодняка.	10	2	2	-	6
Тема 10. Розведення птахів на дичефермах.	10	2	2	-	6
Тема 11. Напрями селекції на закріплення у популяції мисливських тварин бажаних якостей.	14	4	2	-	8
Тема 12. Біотехнічні заходи в мисливському господарстві.	14	4	2	-	8
Разом розділом 2	56	14	8		34
Усього годин	120	32	16	-	72

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Розділ 1. Раціональне використання законів спадковості і мінливості в мисливському господарстві</i>		
1.	Методи та завдання предмета в аспекті селекційної роботи мисливського господарства	2
2.	Спадковість і мінливість як основні властивості організмів живих систем	4
3.	Відбір і добір - основа селекції в мисливському господарстві	4
4.	Методи розведення тварин та їх застосування у селекції	4
5.	Основні види мисливських звірів	2
6.	Батьківське поголів'я. Умови утримання батьківського поголів'я	2
<i>Розділ 2. Сучасні технології розведення мисливських птахів</i>		
8.	Основні види мисливських птахів	2
9.	Сучасні технології вирощування молодняка	2
10.	Розведення птахів на дичефермах	2
11.	Напрями селекції на закріплення у популяції мисливських тварин бажаних якостей	4
12.	Біотехнічні заходи в мисливському господарстві	4
	Разом	32

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Розділ 1. Раціональне використання законів спадковості і мінливості в мисливському господарстві</i>		
1	Методи та завдання предмета в аспекті селекційної роботи мисливського господарства	-
2	Спадковість і мінливість як основні властивості організмів живих систем	2
3	Відбір і підбір - основа селекції в мисливському господарстві	2
4	Методи розведення тварин та їх застосування у селекції	2
5	Основні види мисливських звірів	-
6	Батьківське поголів'я. Умови утримання батьківського поголів'я	2
<i>Розділ 2. Сучасні технології розведення мисливських птахів</i>		
8	Основні види мисливських птахів	-
9	Сучасні технології вирощування молодняка	2
10	Розведення птахів на дичефермах	2
11	Напрями селекції на закріплення у популяції мисливських тварин бажаних якостей	2
12	Біотехнічні заходи в мисливському господарстві	2
	Разом	16

7. Самостійна робота

Зміст СРС з дисципліни «Селекція мисливських тварин» складається з таких видів роботи:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій);
- самостійне опрацювання лекційного матеріалу навчальної дисципліни, запропонованого викладачем, згідно з навчально-тематичним планом;
- виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- опрацювання навчальної літератури до кожного заняття;
- виконання письмових завдань.

Розподіл годин самостійної роботи такий:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Розділ 1. Раціональне використання законів спадковості і мінливості в мисливському господарстві</i>		
1	Методи та завдання предмета в аспекті селекційної роботи мисливського господарства	6
2	Спадковість і мінливість як основні властивості організмів живих систем	8
3	Відбір і добір - основа селекції в мисливському господарстві	6
4	Методи розведення тварин та їх застосування у селекції	6
5	Основні види мисливських звірів	6
6	Батьківське поголів'я. Умови утримання батьківського поголів'я	6
<i>Розділ 2. Сучасні технології розведення мисливських птахів</i>		
8	Основні види мисливських птахів	6
9	Сучасні технології вирощування молодняка	6
10	Розведення птахів на дичефермах	6
11	Напрями селекції на закріплення у популяції мисливських тварин бажаних якостей	8
12	Біотехнічні заходи в мисливському господарстві	8
	Всього	72

8. Види контролю і система накопичення балів

Визначення рівня знань, умінь і навичок засвоєних студентом з навчальної дисципліни здійснюється у формі поточної та підсумкової атестації.

Поточна атестація – орієнтований на визначення рівня оперативного засвоєння студентами змістового модуля – розуміння і запам'ятовування навчального матеріалу. Виконання студентом завдань поточного контролю є обов'язковим етапом вивчення дисципліни.

Формами поточного контролю з навчальних занять є: складання студентами тестів із певної теми; усне опитування під час проведення лабораторних занять, перевірка і захист лабораторних робіт.

Підсумкова атестація – комплексне оцінювання якості засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичного і практичного матеріалу навчальної дисципліни визначається як сума балів на підставі результатів усіх контрольних заходів, що передбачені навчальним планом за весь термін викладання дисципліни.

Формами підсумкового контролю з навчальних занять є: захист індивідуального завдання; складання *екзамену*.

Результати поточної та підсумкової атестації доводяться до відома студентів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни вважається остаточною та вноситься у Додаток до диплома.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100(відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89(дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84(добре)	3 (задовільно)	
D	70 – 74(задовільно)	2 (незадовільно)	
E	60 – 69(достатньо)		
FX	35 – 59(незадовільно – з можливістю повторного складання)		Не зараховано
F	1 – 34(незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Розподіл балів, які отримують студенти за системою накопичення.

№ п/п	Види контрольних заходів / кількість контрольних заходів / кількість балів	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Підготовка завдань лабораторної роботи	8	3	24
2	Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу <i>Розділ 1</i> (проводиться по завершенню вивчення Теми 6 проводиться в усній формі)	1	0-18	18
3	Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу <i>Розділ 2</i> (проводиться по завершенню вивчення Теми 12 проводиться в усній формі)	1	0-18	18
4	Індивідуальне практичне завдання	1	20	20
	Контрольне тестування за вивченим матеріалом курсу (проводиться по завершенню вивчення курсу в письмовому вигляді)		20	20
Усього		14		100

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на лабораторних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Терміни заходів поточної атестації:

1. складання тестів із певної теми – впродовж тижня напередодні лабораторного заняття;
2. перевірка і захист лабораторних робіт – впродовж тижня після лабораторного заняття;
3. письмові контрольні роботи із кожного контрольного модулю – впродовж тижня певної атестації.

Результат виконання і захисту практичних робіт оцінюється окремо за такою шкалою:

- 3 бали – всі завдання певної роботи виконані повністю без помилок; студент демонструє всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння ним основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу;
- 2 балів – завдання певної роботи виконані без суттєвих помилок, студент демонструє володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючи окремих незначних помилок;
- 1 бал – більше 30 % завдань певної роботи виконані частково або не вірно; студент демонструє значні прогалини у знаннях основного та обізнаний із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методиками передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно. Виконання роботи не зараховується і повертається студенту на доопрацювання.

Результат виконання письмових контрольних робіт оцінюється за такою шкалою:

- 13-15 балів – студент самостійно виконує не менше 90% завдань; письмова робота оформлена акуратно та у відповідності з вимогами;
- 10-12 балів – студент самостійно виконує не менше 60% завдань;
- 6-9 балів – студент самостійно виконує не менше 30% завдань;
- 0-5 балів – студент самостійно виконує близько 10% завдань.

Складання тестів (оцінювання автоматичне у системі moodle)

- 0-15 балів – тест із кожної теми та контрольної роботи складається з завдань двох видів.
Завдання першого виду (вибір із множини) передбачають одну або декілька правильних відповідей. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал. Якщо студент: а) позначив неправильний(і) варіант(и) відповіді(ей); б) позначив два або більше варіантів відповіді, навіть якщо поміж них є правильний; в) позначив тільки один варіант відповіді, навіть якщо він є правильним; г) позначив більше одного варіанту відповіді, серед яких є правильні і неправильні варіанти відповідей, д) не позначив жодного варіанта відповіді взагалі, завдання вважатиметься виконаним не правильно. У такому випадку студент отримує 0 балів.
Завдання другого виду (встановлення відповідності) передбачають встановлення відповідності між наданими підписами та позначення на представленому рисунку. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал, як що студент позначив 2-3 відповідності правильно він отримує 0,5 балу. У випадку коли позначено менше 2-х відповідей завдання вважатиметься виконаним не правильно, студент отримує 0 балів.

Підсумкова атестація – екзамен (40 балів) складається із суми балів за результатами оцінювання індивідуальної роботи студентів (20 балів) та тестової контрольної роботи (20 балів).

Терміни заходів підсумкової атестації:

1. індивідуальна робота – до початку тижня другої атестації;
2. тестова контрольна робота (складання екзамену) – впродовж тижня другої атестації. (відповідно графіку екзаменаційної сесії)

Результат виконання індивідуальних робіт оцінюється за такою шкалою

- 18-20 – студент самостійно виконав понад 90% завдань. Під час виконання роботи студент продемонстрував глибокі знання з дисципліни та вміння чітко викладати власні думки; дав вичерпні, аргументовані та цілісні відповіді на всі запитання роботи. Робота оформлена акуратно, у відповідності з вимогами;
- 15-17 – студент виконав не менше 90% завдань, достатньо грамотно виконав завдання роботи; присутні декілька (1-3) несуттєві (непринципові) помилки; у цілому робота оформлена акуратно, але наявні незначні неточності в оформленні роботи;
- 11-14 – студент виконав завдання не в повному обсязі, але не менше 70%. Студент виявив знання й розуміння основних положень дисципліни, продемонстрував недостатньо добре володіє матеріалом; завдання виконав неповно, непослідовно; наявні неточності та помилки в оформленні роботи;
- 0-10 – студент виконав понад 50% завдань. Студент припустився принципових помилок при розв'язанні завдань. Робота оформлена зі значними порушеннями вимог. Необхідна досконала переробка роботи.

Складання тестів (20 балів, оцінювання автоматичне у системі moodle)

Тест підсумкової атестації складається з завдань трьох виду.

Завдання першого виду (вибір із множини) передбачають одну або декілька правильних відповідей. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал. Якщо студент: а) позначив неправильний(і) варіант(и) відповіді(ей); б) позначив два або більше варіантів відповіді, навіть якщо поміж них є правильний; в) позначив тільки один варіант відповіді, навіть якщо він є правильним; г) позначив більше одного варіанту відповіді, серед яких є правильні і неправильні варіанти відповідей, д) не позначив жодного варіанта відповіді взагалі, завдання вважатиметься виконаним не правильно. У такому випадку студент отримає 0 балів.

Завдання другого виду (встановлення відповідності) передбачають встановлення відповідності між наданими підписами та позначення на представленому рисунку. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал, як що студент позначив 2-3 відповідності правильно він отримує 0,5 балу. У випадку коли позначено менше 2-х відповідей завдання вважатиметься виконаним не правильно, студент отримає 0 балів.

Завдання третього виду (коротка відповідь) передбачають надання студентом точної короткої відповіді, або доповнити зміст завдання (доповнення повинно бути стислим 1-3 слова). За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Басовський М.З., Буркат В.П. та ін. Розведення с.-г. тварин. Біла Церква, 2001. – 400 с.
2. Бевольская М.В. Разведение страусов в неволе. – Аскания-Нова.: Биосферный заповедник «Аскания-Нова», 2000. – 78 с
3. Засуха Т.В., Зубець М. та ін. Розведення с.-г. тварин з основами спеціальної зоотехнії. К.: Аграрна наука, 1999. – 512 с.
4. Инге-Вечтомов С. Генетика с основами селекции. – М.: Высшая школа, 1989. – 591 с.
5. Красота В.Ф. Лобанов В.Т. и др. Разведение с/х животных. М.: Агропромиздат, 1990. – 463 с.
6. Лановенко О.Г. Словник-довідник основних понять з генетики, цитології та селекції. – Херсон: Айлант, 1999. – 165 с.
7. Охотоведение: учебник / В.С. Романов, П.Г. Козло, В.И. Падайга. – Минск.: Тесей, 2005. – 448 с.
8. Разведение и выращивание страусов / Авт. – сост. С.П. Бондаренко. – М.: ООО «Изд-во АСТ»; Донецк: «Сталкер», 2003. – 75 с.
9. Разведение перепелов, фазанов, цесарок / Сост. В.Д. Булгаков. – Донецк: ПКФ «БАО», 2002. – 128 с.
10. Рахманов А.И. Разведение страусов. – М.: ООО «Аквариум ЛТД», 2003. – 64 с.
11. Содержание перепелов / Авт.- сост. С.П. Бондаренко. – М.: ООО «Изд. АСТ»; Донецк: «Сталкер», 2004. – 95 с.
12. Содержание цесарок / Сост. С.П. Бондаренко, Худож. Н.Н. Колесников – М.: ООО «Изд. АСТ»; Донецк: «Сталкер», 2001. – 112 с.
13. Тоцький В. Генетика: Підручник для студ.біол.спец.ун-тів. – Одеса:Астропринт, 2000. – Т.1. – 476 с.; Т.2. – 276 с.

Додаткова

1. Бондаренко В. Д., Делеган І. В., Татаринів К. А. та ін. Мисливствознавство. – К.: РНМКВО, 1993. – 197 с
2. Бондаренко В. Д. Біотехнія навч. посібник. – Ч. 1. - Львів: ІЗМН, 1998. – 203 с.
3. Бондаренко В. Д. Біотехнія навч. посібник. – Ч. 2 – Львів: ІЗМН, 2001. – 203 с.
4. Владимірова Ю.Н. Справочник по инкубации яиц. – М.: Колос, 1983. – 175 с.
5. Злочевская К.В., Пенионжкевич Э.Э., Шаханова Л.В. Разведение и племенное дело в птицеводстве. Справочник. – М.: Колос, 1984. – 343 с.
6. Искусственное разведение кряквы. Методические рекомендации. / Под ред. канд. биол. наук. О.С. Габузова. – М.: Главохоты РСФСР, 1986. – 90 с.
7. Искусственное разведение фазанов. (методические рекомендации) / Под ред. канд. биол. наук. О.С. Габузова. – М.: ЦНИЛ Главохоты РСФСР, 1987. – 141 с.
8. Корма. Справочная книга. / Под ред. М.А. Смурыгина. – М.: Колос, 1977. – 368 с.
9. Кормление птицы: Справочник / В.Н. Агеев, И.А. Егоров, Г.М. Околелова, П.Н. Паньков. – М.: ВО «Агропромиздат», 1987. – 192 с.
10. Пигарева М.Д., Афанасьев Г.Д. Перепеловодство. – М.: Росагропромиздат, 1989. – 103 с.
11. Лобашев М., Ватти К., Тихомирова М. Генетика с основами селекции. М.: Просвещение, 1979. – 380 с.
12. Охотоведение. Биолого-экономические основы охотничьего хозяйства. // Ред. В.Ф. Таврин. – М.: Лесная пром-сть, 1975. – 89 с.
13. Татарников К.А. и др. Лесные птицы, звери и охотоведение. – Львов, 1975. – 67 с.
14. Шалыбков А.М. И др. Справочник по охотничьим угодьям. – М.: Лесная пром-сть, 1981. – 78 с.
15. Хмельничий Л. М., Крятова Р. Є. Методичні вказівки для ЛПЗ з дисципліни «Основи розведення с.-г. тварин» для студентів факультету «Ветеринарна медицина». Суми – 2007. – 51 с.
16. Мельник Ю. Ф., Найдено К. А. та ін.. практикум з розведення сільськогосподарських тварин К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. – 238 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> – Законодавство України;
2. <http://www.nau.kiev.ua> – Нормативні акти України;
3. www.ukrbook.net – Книжкова палата України;
4. rada.gov.ua/LIBRARY – бібліотека Верховної Ради України;
5. www.nbu.gov.ua — Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського;
6. <http://www.ukrstat.gov.ua> - Офіційний сайт Державного комітету статистики України.
7. <http://www.me.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства економіки України
8. <http://gntb.gov.ua/ua/> – Державна науково-технічна бібліотека України;
- <http://www.nbu.gov.ua/eb/ep.html> – Електронний фонд наукових публікацій

Погоджено _____
 відділ з навчальної роботи
 «_____» _____